

מנחות יח

משה שווערד

1. ספר בניהו בן יהוידע על מנחות דף יח/א

והיה חביב לו ביותר עד לאחת. עיין בתוספות בביאור עד לאחת. ונ"ל בס"ד שיש אהבה מורכבת ויש אהבה פשוטה. דהיינו אדם אוהב התפוחים והענבים בשביל שגופו נהנה מהם זו היא אהבה מורכבת בתפוחים ובגופו, שאם היו מזיקין לגופו לא היה אוהב אותם, אבל אהבת האב עם בנו היא אהבה פשוטה דאפילו אין גופו נהנה ממנו ואפילו אם מצערו הוא אוהב אותו הרי זה אהבה אחת, דכונתה בכו, וכן יש אהבה בין איש לרעהו ובין הרב לתלמידו ובין אדון למשרתו, יש מורכבת דאוהבים בשביל שנהנה מהם ויש פשוטה כאהבת אב לבנו, וז"ש כאן חביב עליו ביותר עד לאחת, ר"ל חיבוב זה שמחבבו הוא נמשך מן אהבה שהיא אחת דאינה מורכבת. ואי נמי אחת כינוי לתורה כמו שאמרו רז"ל במדרש, דכתיב [במדבר ט"ו כ"ט] תורה אחת יהיה לכם, וידוע דאהבת התורה היא אהבה נפשיית, וכן כאן היה מחבבו חבוב נפשיי כמו האחת היא התורה:

שם אשריכם תלמידי חכמים שדברי תורה חביבין עליכם ביותר. ונ"ל בס"ד דוד המלך ע"ה אמר שש אנכי על אמרתיך כמוצא שלל רב [תהלים קי"ט קס"ב]. נמצא דשוה שמחת התורה לשמחת הממון, אמנם אני רואה בכך עתה שדברי תורה חביבין עליכם יותר מן שלל רב שאמר דוד המלך ע"ה, כי השלל המעט אין בו שמחה מה שאין כן דברי תורה שמחים בה אפילו במעט דהא ראה שצהבו פניו ביותר אפילו על דבר אחד מן התורה ונמצא דברי תורה חביבין עליהם ביותר מן השלל דנקיט דוד המלך ע"ה:

שם קרא עליו המקרא הזה מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. י"ל הלא פסוק זה אין בו שייכות לענין השמחה והוה ליה למימר פסוק פקודי ה' ישרים משמחי לב [תהלים י"ט ט'] או שש אנכי על אמרתיך [שם קי"ט קס"ב]. ונ"ל בס"ד הוא ראה ששמח שמחה גדולה על דבר אחד דוקא, וזה חידוש דעל דבר אחד כל כך שמח כל שכן אם יהיו שנים או עשר או מאה דברים, ועל זה הביא מה אהבתי תורתך, דהכי קאמר דוד המלך ע"ה אע"פ דרחבה מצותך מאד דהתורה רחבה מגי ים, עם כל זה גם שאשיג חלק המעט ממנה שנקרא מה, עם כל זה אהבתי תורתך, וכל שכן כאשר אשיג חלק גדול ממנה, וזה חלק המועט הנקרא מה אינו בעיני מה אלא אראנו הרבה כאלו כל היום היה שיחתי בו:

2. ספר טהרת הקדש

ד'ך, כה זננ כשר כוי וכנון שנתן כל הלוג כוי קודם לנעטיחו וזיניקס עכ"ל. כן הוא זכ"ח. ועי"כ לריך לנרוס כן דחי כמו שאוהב נפשים שנתן כל הלוג לנמרי צמתן הרחשון אי"כ זלח"ס פסול דהא לא כשאר כלום על יליקה וזיניקס עימוצא איכא כדאמריי צנמרא. וסכה צמתן שמן הרחשון חס לא נתן וחס כל הלוג נתן צנלילה וליקס לא חכר דין זה צנמסכה חס הוא כשר וגם צנריחא דרי"ס לקמן דחשיב ט"ו עבודות סנקורות לזכי חסין וקא חשיב יליקס וזלילה ולא חשיב צמתן שמן זכ"ל:

3. ספר מנחת חינוך - מצוה קטז - אות ה

והיציקה עצמה, כגון אתן כל השמן בתחילה ובשעת בלילה ולא יצק פסולה, דהיציקה מעכבת דנלמד מקרא [עיין שם י"ח ע"א וברש"י ד"ה עכובא]. אך אם לא בלל כשר, רק צריך שיהיה ראוי לבלילה, ויותר מששים עשרון אינו מביא בכלי אחד דאין ראוי לבלילה הבילה מעכבת. ונראה דגם מתן שמן קודם בכלי ג"כ אינו מעכב, רק יציקה מעכבת. והא דאינו מעכב מיירי שנתן מ"מ כל הלוג שמן רק לא בלל או לא נתן קודם, אבל אם לא נתן כל הלוג הוי חסר שמנה ופסולה, רק בנתן כל הלוג ולא היתה יציקה פסולה, ובלא בלל או לא נתן השמן קודם כשר, עיין רש"י שם ד"ה לא בלל, ור"מ פ"ג ממעשה הקרבנות ה"א ונראה:

4. רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ה

הלכה יא: מצות עשה למלוח כל הקרבנות קודם שיעלו למזבח שנאמר על כל קרבנד תקריב מלח, ואין לך דבר שקרב למזבח בלא מלח חוץ מיין הנסכים והדם והעצים, ודבר זה קבלה ואין לו מקרא לסמוך עליו, ומצוה למלוח הבשר יפה יפה כמולח בשר לצלי שמהפך את האבר ומולח, ואם מלח כל שהוא אפילו בגרגיר מלח אחד כשר. **הלכה יב:** הקריב בלא מלח כלל לוקה שנאמר ולא תשבית מלח ברית אלקיך, ואע"פ שלוקה הקרבן כשר והורצה, חוץ מן המנחה שהמלח מעכב בקמיצה שנאמר ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך.

5. כסף משנה הלכות איסורי מזבח פרק ה הלכה יב

ומ"ש ואף ע"פ שלוקה הקרבן כשר והורצה חוץ מן המנחה וכו'. כן משמע מפשט הכתוב על כל קרבנד תקריב מלח למצוה ולא לעכב אבל במנחה שכתוב ולא תשבית משמע ודאי לעכב ... ואם תאמר והא מתניתין דלא מלח כשר גבי מנחה כתיב והיאך פסק רבינו דלא כסתם מתניתין וכיון דאפשר לומר דתנא דידן ס"ל דלא תנא קרא דמליחה הכי ה"ל למיפסק וי"ל דמתניתין דלא כר"י ודלא כרבי שמעון מאחר דאפשר לאוקמא

דבר ס"ל כוונתיהו הכי נקטינן ועי"ל דשינויא דשני בו איבעית אימא מסתברא דלישנא דברייתא כמאן דתנא ביה הוא מילתא דמסתבר הוא ונקטינן כוונתיה ויש הוכחה לדבר לומר דלא קי"ל כהאי סתמא דמתניתין מדאקשי גמרא בפשיטות והרי מלך דלא תנא ביה קרא ומעכבא ביה:

6. לחם משנה הלכות איסורי מזבח פרק ה

ואע"פ שלוקה הקרבן כשר וכו'. מה שכתב הרב בעל כסף משנה ז"ל ליישב דברי רבינו כן הוא מכוון ומה שהקשה דאמאי פסק דלא כסתם משנה יש לי לומר דרבינו ז"ל סובר דכשארמו בגמרא ואי בעית אימא כיון דכתיב ביה ברית כמאן דתנא ביה קרא דמי לפי תירוץ זה מתני' בלא מלח מפרשים לה כדפירש אביי לא מלח כהן אלא זר ואע"ג דהקשה עליו וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי המזבח אין זו קושיא כל כך דאע"ג דהמליחה היתה לכתחילה בראשו של מזבח מ"מ אפשר דאמרה המשנה היכא שאירע שמלחו זר למטה דכשר ובכי הא אתיא מתני' סתמא ככולי עלמא ויש הוכחה לפירוש זה דרבינו ז"ל בפירושו המשנה פירש דלא מלח הוי לא מלח כהן אלא זר ואם נדחה פירוש זה בגמרא איך פירש רבינו ז"ל במשנה הפירוש הדחוי אלא דהוא סובר דלתירוצא דמסקנא דהוא ואי בעית אימא מפרשינן מתני' כי האי גוונא ולכך פירש כן שהוא קושטא דמילתא לפי המסקנא:

7. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש יב

... **אבל המצוה בכהנים** והקריבו בני אהרן וזרקו את הדם וגו' ימנה אותו. **ולכך כתב יציקות בלילות פתיות מליחות הגשות תנופות.** ועל הדרך שאמרו (מנחו' יח ב) מנין לרבות חמש עשרה עבודות היציקות והבלילות וכו' ת"ל המקריב את דם השלמים מבני אהרן עבודה המסורה לבני אהרן כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה. **ואלה העבודות נמנות מצוות שהכהן כשעושה אחת מכל אלה עושה מצוה ומברך עליה.** וזה דעתו ז"ל ...

8. משנה למלך הלכות מעשה הקרבנות פרק א הלכה א

כתב הרמב"ן בהשגותיו לספר המצוות בעיקר הי"ב שכל העבודות כגון היציקות ובלילות פתיות ומליקות ודכוותיהו הכהן כשעושה אחת מאלה עושה מצוה ומברך עליה, **והחכם בעל לב שמח שכתב שם דרבינו חולק בזה וס"ל שלא יברך כי אם על העבודה הגדולה לבדה** וכל שאר העבודות הקטנות שבה נפטרות עמה כו' ומסיים וכתב ותהיה הברכה אחת על מעשה הסדר כולו כאחת ע"כ. **ואין דבריו מוכרחים דאפשר שגם רבינו מודה בזה. גם לא ידעתי אינו היא עבודה גדולה או קטנה.** גם מה שסיים שתהיה הברכה אחת על הסדר כולו זה יתכן אם כל הסדר נעשה בכהן אחד אך אם כל כהן וכהן יעשה עבודה אחת למה לא יברך על העבודה שעושה. **ונוסח הברכה נראה שהוא אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לעשות כך וכך.** דומיא דברכת אכילת תרומה שכתב רבינו בסוף הלכות תרומות וכן בכל אכילת קדשים מברך ברכה זו וכמ"ש רבינו בריש הלכות בכורים יע"ש:

9. ספר מנחת חינוך - מצוה קטז - אות ה

ונכתוב כל סדר עשיית המנחות כל אחת בפני עצמה. א) מנחת הסולת, מביא סולת מביתו בכלי מתכות שראוי לכלי שרת, ומודד בעשרון של מקדש, ונותן שמן בכלי תחילה וזה נקרא מתן שמן בכלי קודם עשייתו. ואחר כך נותן על השמן את הסולת, ואחר זה נותן על הסולת עוד שמן וכולל הסולת בו. ועד לאחר הבלילה אין צריך כלי שרת ויכול לבלול אף בכלי חול, כן דעת הר"מ פי"ג ממעשה הקרבנות הל' ה'. והכסף משנה הקשה עליו דנראה מהש"ס שם ט' ע"א דהבלילה צריכה להיות בכלי שרת, ובלחם משנה יישב דעת רבינו. ובמשנה למלך [שם ד"ה ואח"כ] מביא דעת תוס' בכמה מקומות [שם ד"ה ריש לקיש ועוד], דהבלילה צריכה כלי שרת. ואחר הבלילה נותנה לכלי שרת ויוצק עליה שמן, ושמן שנתן תחילה ושמן הבלול ושמן שיוצק הכל לוג לעשרון. והבלילה אף שאין צריכה כלי שרת לדעת הר"מ, מ"מ צריכה הבלילה להיות בעזרה, ואם בללה חוץ לעזרה פסולה, עיין ר"מ פי"א מפסולי המוקדשין ה"ו. **והבלילה והיציקה כשרים בזר אף לכתחילה, עיין מנחות י"ח ע"ב בסוגיא,** דטעמא דרבנן דכתיב ויצק וגו' והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ, מקמיצה ואילך מצות כהונה לימד על יציקה ובלילה שכשרה בזר, והוא הדין לכל הפסולים לעבודה. **ונראה מלשון הש"ס דאף לכתחילה כשר בזרים כמו שחיטה,** דמקבלה ואילך מצות כהונה **ושחיטה כשרה בזר אף לכתחילה.** אך בר"מ פי"א מפסולי המוקדשין ה"ז כתב וזה לשונו, **כל המנחות שיוצק עליהן השמן וכו' או שבללן הזר כשרות, מבואר דזוקא דיעבד,** ובפי"א מהלכות הנ"ל ה"א גבי שחיטה כתב בפירושו דזר שוחט לכתחילה, וכאן כתב דכשרות, **נראה דלכתחילה צריך כהונה.** **הן אמת דלשון המשנה שם ע"א כך הוא, ולא יצק וכו' כשר, ומוקמינן דלא יצק כהן אלא זר, נראה דזוקא דיעבד, אך אין ראיה דהמשנה נקטה הרבה דברים לא בלל ולא פתת וכו', וכל הני מצוה לכתחילה עי"ש, ונקט לשון דיעבד אגב אלן,** כמו בזבחים ל"א ע"ב כל הפסולים ששחטו שנקט אגב טמא במוקדשין, אבל הר"מ היה לו לפרש דאף לכתחילה. וכאן בסדר העשייה נראה ג"כ מדברי הר"מ פי"ג ממעשה הקרבנות הי"ב [דזר כשר לכתחילה], דאינו מזכיר כהן כלל עד אחר היציקה דמוליכה לכהן להגשה, עיין בדבריו, עכ"פ לדברי הכל בזר כשר בדיעבד דהלכה כרבנן. **וראיתי בר"מ פ"ט מביאת המקדש הל' ה' וזה לשונו, אבל היוצק והבולל וכו' אע"פ שנפסלו והרי הוא מוזהר ולוקה, מ"מ אינו חייב מיתה דאינה עבודה תמה עי"ש.** **ודבריו תמוהים איך פוסל העבודה ביוצק ובולל וסותר לדבריו פי"א מפסולי המוקדשין ה"ז ולדבריו שבכאן, וסותרים דברי הש"ס דלכתחילה כרבנן.** וגם מה שכתב דעובר בלאו ולוקה, לדעתי אינה עבודה כלל וכשרה לכתחילה בזר. **ולשון ש"ס שם ט' ע"א, יציקה ובלילה כהונה לא בעיא, עי"ש בדברי רבי יוחנן וריש לקיש, נראה להדיא דאף לכתחילה אין צריך כהונה.** ודברי הר"מ מביאת המקדש, מה שפוסל יציקה ובלילה בזר תמוהים, ותמהני על נושאי כליו שלא הרגישו בזה...

10. שו"ת חתם סופר חלק ו - ליקוטים סימן כ

ואידי דחביבא אקדמה במאי דבדק לן **בדברי רמב"ן בנימוקי חומש** פ' ויקרא **בפסוק על כל קרבנד תקריב מלח דפשיטא לי' שהמליחה כשרה בזרים כמו יציקה ובלילה והוא נגד ש"ס ערוך מנחות כ' ע"א דפשיטא לי' לרב יוסף דאין מליחה בזר** ואמר וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלו דברי מעלתו. והנה לא ניהא לי' למימר למאי דמסיק שם ואי בעית אימא כיון דכתיבא ב' ברית

כמאן דתנא ב' קרא דמאי דהרינן לדברי אביי דלא מלה כהן אלא זר ולא צריכי' לדברי ר' יוסף דזה דוחק ומנ' ל' לרמב"ן דהא ר' יוסף אמר בפשיטות כמתמ' וכי תעלה על דעתך שזר קר בעל גבי מזבח כאלו אין אפשרות להעלות על הדעת ההיפוך וכן משמע להדי' מדברי התוס' שם /מנחות/ י"ח ע"ב ד"ה כאן וכו' דא"כ לא הוה מקשה תוס' מידי דדילמא הש"ס התם אזיל ללישנא בתרא דלית' לדר' לדר' אע"ב יוסף אע"כ פשיטא להתוס' דבהא לא פליגי לישני כלל וא"כ קושיותו כראי מוצק על הרמב"ן מנ"ל הא שמליחה כשרה בזה נגד פשיטותו של ר' יוסף.

ולחומר הקו' אני אומר דהרי עכ"פ אביי פשיט ל' שהמליחה כשרה בזר ורב יוסף לא הדחיק אותו מפאת עצם העבודה אלא מפאת המקום וכי זר קרב אל המזבח והנה אין זה מפורש בשום מקום שתהי' המליחה בראשה של מזבח דוקא רק התוס' לעיל י"ח ע"א כתבו דמפני שהמליחה היא בתר הנפה והגשה והגשה היא אצל המזבח והנה גם זה אינו מפורש בשום מקום מן התורה שתהי' המליחה דוקא אחר הגשה וא"כ אם מלחה זר קודם הגשה או אפי' אם אירע שאחר הגשה חזרה למטה ומלחה זר כשר וא"כ צ"ע על רב יוסף מה שתמה על אביי וכי זר קרב אל מזבח ומאי קושי' הלא משנתנו מיירי מדיעבד ומיירי מעבר ומלחה וצ"ע לכאורה. אבל הנלע"ד עפ"מ"ש תוס' במשנתנו שלא דקדקה בסדר דתנן לא מלה ולא הניף ולפי הסדר ה"ל להקדים תנופה למליחה כמוכח בסוטה ט"ו ע"א והשתא היינו דברי ר' יוסף דאי ס"ד משנתנו לא מלה כהן אלא זר א"כ ה"ל לדקדק לא הניף ולא מלה דהוה קאי לא מלה על לא הניף דאותה מנחה בעצמה שלא הונפה כלל אותה מנחה אירע בה ג"כ שלא מלחה כהן אלא זר אע"ג דזה לא שכיח שהרי אין זר קרב לגבי מזבח מ"מ מאי שיטה דמליחה אצל מזבח רק משום שהיא אחר תנופה והכא הא לא הונפה כלל ושפיר מלחה זר אבל השתא דהקדים לא מלה משמע דמיירי במנחה שהונפה ואם כן הרי היא כבר עומדת בראשו של מזבח ומה ענין זר אצל מזבח וע"כ לא מלה כלל ואע"ג דמ"מ משכחת שעבר זר ועלה למזבח מ"מ אכפל תנא לאשמועי' מלתא דאיסור' וה"מ למתני בהתירא במנחה שלא הונפה כלל ולהקדים לא הונפה ללא מלה אע"כ בכיוון גדול תנא הכי לומר דמיירי לא מלה כלל ולאפוקי מדר"י ור"ש והנה דברי ר' יוסף מוכרחי' ומ"מ דברי רמב"ן נכונ' דעכ"פ מלחה זר כשרה. ...

11. ר' עובדיה מברטנורא מסכת מנחות פרק ג

לא מלה - כל המנחה כולה, אלא הקומץ. דאילו מליחת הקומץ מעכבת היא:

12. רבי עקיבא איגר מסכת מנחות דף יח עמוד א

מתני' לא מלה [פ' הרע"ב לא מלה כל המנחה כולה אלא הקומץ, ובתוס' יו"ט כתב דאילו מליחת הקומץ מעכבת היא כדתניא בדף כ' יכול תהא מנחה כולה טעונה מלה כו'], ותמוה לי הא אדרבה כיון דאמרינן דאין מנחה טעונה מלה איך אפשר לפרש מתני' דלא מלה היינו המנחה כולה הא אף לכתחילה לא בעי מליחה כלל, אלא ודאי דמתניתין דלא מלה קאי אקומץ ומאי דקתני בברייתא דמדכותי ברית מעכבא מתניתין פליגי בזה וכדאמרינן בסוגיא דרב סבר כמתניתין ולאידך שינויא גם רב סבר כהברייתא. אבל מכל מקום מתניתין לא סבר לה כהברייתא. והרמב"ם השמיט באמת לא מלה דלהלכה קי"ל כהברייתא וכמ"ש בכ"מ בפ"ח מהלכות איסורי מזבח ונתן טעם על זה דפסק הרמב"ם כהברייתא ולא כמתניתין. עכ"פ זהו ברור דלא מלה היינו הקומץ. ודברי הרע"ב והתי"ט שגבו ממני וצ"ע.

13. הגרי"ז על מסכת מנחות דף ט ע/א

שם, בגמ' איתמר בללה חוץ לחומת עזרה ר"י אומר פסולה, והקשו בתוס' אע"ג דאם לא בלל כלל כשר מ"מ בכללה חוץ לעזרה גרע, ורוצים לומר בביאור דברי התוס' דכיון דחוץ לעזרה אין המעשה בלילה כלום וכלא בללה דמי, ובמנחה הרי בעינן שתהא ראוי לביילה והכא הא אין ראוי לביילה בפניו דהרי היא כבר בלולה ואין שייך בה בלילה, אבל מלשון התוס' אינו נראה כן דהרי הקשו ממיצוי ששם אין שייך כלל הך סברא, ועוד דכל הדין דאין ראוי לביילה נראה דאינו כלל דין שיהא ראוי לעשות בה מעשה בלילה, אלא שהוא רק דין בשיעור, דאם אינו ראוי לבלול כגון ביותר משישים פסולה המנחה, אבל מה שאינו ראוי לבלילה משום סבות אחרות זה לא איכפת לך, ורק אם אינו ראוי לבלול מחמת השיעור הוא דנפסלת משום שאין זה אלא דין שיעור, וראיה לזה ממנחת ריקין דאין בה כלל דין בלילה דהרי מושחין את הרקיקין בשמן ולא יוצקין בתוכה, ומ"מ אין מביאין יותר משישים עשרון, ורואים מזה דכל הדין דבעינן ראוי לביילה הוא רק דין בשיעור, והשיעור שוה בכל המנחות, אמנם צריך לעיין במתני' דלקמן (דף פ"ט ע"ב) לענין מנחת נסכים של פרים וכבשים שנתערבו קודם בלילה דפסול, וכתבו בתוס' שם (ד"ה ואם) דהיינו מטעם שאינו ראוי לביילה, אף שאינו שייך שם לדין שיעור, וצ"ע:

14. תיודשי הריטב"א מסכת חולין דף קלב עמוד ב

ר"ש בן אלעזר אומר כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק בכהונה. פרש"י ז"ל שאומר בלבו דבר הבל הוא ולא צוה המקום להקריב לו קרבנות אלא משה בדה מלבו, ולא נהירא לי דאם כן מאי אין לו חלק הא מיחייב מיתה שכופר בתורת משה, אלא הכי פירושו שאינו מודה במקצת עבודות שאומר שאינם צריכות ואינם חובה, אע"פ שאמרם משה מפי הגבורה, אינם לעכב, כנ"ל.

15. שו"ת אחיעזר חלק ג סימן נ

[ומה שהעיר מעכ"ת בד' רש"י חולין קל"ב שפי' שאינו מודה בעבודה שאמר בלבו דברי הבל הן ולא צוה המקום להקריב לו קרבנות אלא משה בדה מלבו, ותיפ"ל דכיון שהוא רשע פסול לעבודה אינו בר חטוי ואין לו חלק בקדשים, בפשוטו נראה דלא גרע מעובד ע"ז דמפ' בשליהי מנחות ק"ט במשנה דחולק בקדשים דמי לבעל מום, ועכ"פ הרי מפורש בקראי דחוקאל מ"ד דחולקין ולא מקריבין, ואין נפ"מ אם ה' עובד ע"ז או רשע גם עכשיו. [וראיתי לתפארת ישראל בפתחה חומר בקודש לקדשים שכ' דאפיקורס פסול לעבודה וראי' מחולין קל"ב, ותמיהני איזה ראי' יש משם דמפ' התם רק דשאינו מודה בעבודה אין לו חלק בקדשים אבל מנ"ל שהוא פסול]. ויעו' בריטב"א בחולין שם שתמה דהא לפירש"י הוה מין ובר מיתה הוא ולא ידעתי כונתו, וכנראה דלפי שהוא בר מיתה ממילא דל"ש ליתן לו מת"כ = מתנות כהונה = כיון דמורידין ולא מעלין, אף דבממון מסור פליגי מ"מ מת"כ בודאי שאין לתת למי שיש לו דין דמורידין ולא מעלין.

16. ספר יד דוד

כל כהן שאינו מודה בעבודה וכו'. לכאורה יש לומר דוקא אם איכא כהן אחר המודה, אבל אם ליכא כהן אחר המודה נותנים לזה כדי שלא לבטל עבודתו. וכן נראה שהבינו התוספות בד"ה מודה בעבודה, שהקשו מדקאמר שאין נותנים מתנה לכהן עם הארץ ולא קאמר לכהן שאינו מודה, ומאי קשיא, דאילו אי ליכא כהן חבר נותנים ג"כ לכהן עם הארץ, וכן הוא שם בחולין (דף קל, א), אבל כהן שאינו מודה בעבודה לא יהבינן כלל אפילו אי ליכא אחר, וא"כ מאי קשה להו, אלא וודאי דס"ל דה"ג אי ליכא כהן אחר יהבינן לזה. ומ"מ הדבר קשה דאיך אפשר ליתן לכהן שאינו מודה בעבודה, הא כתב רש"י בחולין דהוא אפיקורס, ואומר כי הבל הוא מעשה העבודה כי משה בדה מלבו ע"ש, ואיך לאיש כזה יתנו להקריב, ובודאי מוטב שלא להקריב כלל¹⁰. ואפשר דהתוספות אין מפרשים כפירוש רש"י שהוא אפיקורס וכופר ואומר כי ה' לא צוה, אלא דהוא רשע והעבודה לא חביבה בעיניו, ולכן אם ליכא אחר מותר ליתן לו. ועיין בצאנז קדשים ובחק נתן.

17. שו"ת אבני נזר חלק אבן העזר סימן רכג

1. ועוד נראה ראי' דאפי' כופר במצוה אחת מן התורה אף שחשוב כופר בתורה ונידון בגיהנם לדורי דורות כמו שביאר הרמב"ם בהלכות תשובה פרק ואו הלכה ט' דאפי' אמר תיבה אחת אינה מפי הקב"ה חשוב כופר בתורה ודינו כנ"ל, מ"מ לא חשוב מומר לאסור בפסח, מהא דאמר בחולין (ק"ל ע"ב) כל כהן שאינו מודה בעבודה אין לו חלק במתנות כהונה שנאמר המקריב את דם ואת החלב מבני אהרן לו תהי' שוק הימין למנה, פירש"י שאינו מודה בעבודה שאומר בלבו דברי הבל הם ולא צוה (לו) המקום להקריב קרבנות עי"ש, משמע דווקא כופר בקרבנות אבל כופר בפרשיות אחרות שבתורה יש לו שוק הימין, ואם איתא דכהאי גוונא חשוב מומר ואסור בפסח יאסור גם בשאר קדשים מהקישא דזאת התורה, כעין שכתבו תוס' יבמות (ע' ע"ב) בד"ה דפסח דאונן אסור בקדשים יליף מפסח בהקישא דזאת התורה ופסח גמר ממעשר בגזירה שוה דממנו ממנו, וא"כ בן נכר דהיינו מומר נמי אסור בקדשים בהיקש זה, ועל כרחין דכופר בפרשה אחת לא חשוב מומר:

2. ואין לדחות ולומר דלשון רש"י שאינו מודה שאמר בלבו כו', דזה אינו דעל כרחין שאמר בפה, דאל"כ מנא ידעינן שכך אמר בלבו, ואין שייך לומר לו הדין כיון שאינו מודה כלל לא ישמע לנו שלא ליקח חלק, ומה שכתב רש"י בלבו, היינו שעיקר הודאה בעבודה או להיפוך ח"ו הוא בלב, והפה מגלה שכך הוא בלבו. דומה לזה כתב רש"י כריתות (ג' ע"ב) בסוף העמוד במגדף דעיקר איסורו במחשבת הלב ואין כאן מעשה, ומה שמדבר אינו אלא משמיע איסורו עי"ש וה"ל זה האיש מחמת כפירתו אינו נידון כמומר, ואם ה"ל כהן ה"ל חולק בקדשים, ומה שאומר בעצמו שהוא מחלל שבת בפרהסיא אין אדם משים עצמו רשע, ועוד דלא חמיר מעובר ע"ז דלא חשוב מומר גבי זיקה, וכ"ש מחלל שבת בפרהסיא דכתב הרב ז"ל בש"ע בהלכות רבית [סעי' ע"ח] שאינו מן המורידין כלל, הא חדא:

18. ספר איזהו מקומן

אל בני אהרן הכהנים וקמץ מקמיצה ואילך מצות כהונה:

ביאור הדרשא, וישבו הרי תנופה והגשה קדמו לקמיצה ובעו כהונה:

כתב הובב תודה ראיך עיקר הראיה מדכתיב 'וקמץ' אצל 'הכהנים', דהא קודם קמיצה איכא נמי תנופות והגשות שמצותן ככהנים [עיי' תוס' ריש מכילתין, ובדברינו שם], אלא הראיה מדתרוחיק יציקה [וה"ה כלילה שקדמה לה] ממצות הכהונה, ולכן הביאה הגמ' כל הפסוק.

וכבר עמדו הראשונים כזה היאך אמרין שמקמיצה ואילך מצות כהונה, והלא תנופות והגשות שקדמו לקמיצה בעו כהן.

ובתוס' לעיל ט. ד"ה מקמילה) תירצו שבר' עבודת שבמנהג קאמרי דמקמיצה ואילך מצות כהונה.

ותוס' הרא"ש ותוס' שאנץ בסוטה יד: תירצו דחשיב רק דברים השייכים בכל המנחות ולא תנופה והגשה שאינן בכלן.

והרמב"ן עה"ח (ויקרא ג. ט.) תירץ דמן הדברים המוזכרים בפסוק שם איז מקמיצה ואילך מצות כהונה, אך לא ממעט הגשה ותנופה שלא התכרו בפסוק זה. וכעיי"ז כתבו הרמב"ן וריטב"א בקידושין לו. בשם ר"ת. וברש"י סוטה יט. (ד"ה היה נוטל) כתב סברא מחודשת שהגשה היא תחילת הקמיצה. וכיארור ברוביו יצו"י בכנסת הראשונים הערה כו-לב. ולקמן דף ס' הערה ק"ט.

ל"מד על יציקה וכלילה שכשירה בור - כתב המקדש דוד (פי' עו. ג.) הנראה דמ"מ עכ"מ יהא פסול בהן, דגם היציקה והכלילה עבודות הן אלא שכשירה בור ומ"מ ישראל בעינן, עי"ש.